

טנדרים מול רחפנים: הסיבות שסוריה מסרבת להיכנס ללבנון

written by אלי קלוטשטיין | 24.06.2026
פורסם במקור ראשון, בתאריך 24 ביוני, 2026.

"אם ישראל לא יכולה לעשות את העבודה בלבנון בלי להרוג את כולם, אולי כדאי שסוריה תעשה את זה", הציע נשיא ארה"ב דונלד טראמפ בשבוע שעבר, כשהביע את תסכולו מהתמשכות המלחמה של צה"ל בחיזבאללה בארז הארזים, שעשויה לחבל בהסכם השלום שהוא מבקש לקדם מול איראן. כחלופה לכך, הוא הצהיר, ארה"ב שוקלת לאפשר לדמשק לשלוח כוחות מעבר לגבול כדי להילחם בחיזבאללה במקום צה"ל. בהמשך ציין הנשיא בריאיון ל"פוקס ניוז" כי הוא "מאוכזב שישראל לא יכולה להזיז את חיזבאללה. הם לא מצליחים לעשות כלום בלי לפוצץ כמה בניינים", הסביר טראמפ, והוסיף כי "הוא קרוב לתת את זה לסוריה".

במבט ראשון נראה שזו לא הצעה רצינית, מעין פרק נוסף בסכסוך הפומבי של טראמפ עם ראש הממשלה בנימין נתניהו והניסיון להקניט את ישראל על רקע העובדה שהיא מתעקשת להישאר בלבנון, ואף תקפה בדאחייה במהלך השבועות הארוכים של המשא ומתן עם האיראנים. בכירים ישראלים ששוחחו עם רויטרס שיערו שרה"מ נתניהו כנראה לא מודאג מדי מהדברים הללו או משינוי מדיניות משמעותי של טראמפ ושל ואנס כלפי ישראל, וכי מלבד התסכול על התמשכות המלחמה מדובר בהתבטאויות שנועדו להישמע בקרב קהל הבוחרים הרפובליקני בארה"ב.

אלא שלאור הרקורד של הנשיא האמריקני בתקופה האחרונה והרצון שלו רק לברוח מהאזור מבלי שארה"ב תהיה מעורבת בו, בהחלט יכול להיות שהוא דווקא היה רציני להחריד. האם יכול להיות שאכן התכוון להעניק אור ירוק לסורים לפלוש למדינה אחרת כדי לטפל בארגון טרור שיעי שמפעילה איראן? בישראל החלו להתכונן גם לתסריט כזה, והיום יקיים ראש הממשלה, לפי הדיווחים, דיון שיתמקד באפשרות הזאת.

אחד הדברים המעניינים בהצעה הזאת הוא המקור שלה. יש פרשנים שהעירו שהיא מגיעה ממקומות כמו ערב הסעודית, המבקשת להקים ציר השפעה סוני אזורי. מאוד יכול להיות שמקורו של הרעיון הזה באנשים כמו נשיא טורקיה רג'פ טאיפ ארדואן, שכמובן מעוניין להרחיב את שטח ההשפעה האזורי של אנקרה באמצעות בן חסותו הסורי, למרות החסרונות האפשריים של מהלך כזה.

אבל גם יכול להיות שהוא נזרק מכיוונו של תום ברק, האיש של טראמפ באזור. זה כמובן יעמיד אותה כבר באור אחר. בדיווח בעיתון האמירתי "נשיונל" צוין כי כבר ביולי של השנה שעברה הזהיר השגריר בטורקיה ש"לבנון עומדת בפני איום קיומי" אם לא תשכיל לאסוף את הנשק של חיזבאללה, והתריע כי היא תהפוך שוב ל"בילאד אלשאם" ☹️ כינוי לסוריה הגדולה מפעם. כנראה

היה זה רק מקרה שלפני עשרה ימים, ב-13 ביוני ☞ יומיים לפני שטרמפ קידם בפומבי את ההצעה להכניס את הסורים ללבנון ☞ נועד השגריר ברק עם שר החוץ הסורי אסעד אלשיבאני באיסטנבול לרצף של פגישות שנמשכו יומיים.

מכל מקום, גם אם ברק עומד מאחורי המהלך, על פניו ההצעה מעוררת בעיקר רושם ראשוני מגוחך. אבל לו היה אחמד א-שרע מסכים, האם מדובר היה ברעיון רע לישראל, או שאולי הוא דווקא טומן בחובו יתרונות? הרי במקרה כזה הסורים עתידים לקבל צ'ק פתוח מטרמפ, הם יוכלו להוכיח את רצינותם במלחמה בטרור ושינוי האזור, כולל מאבק בציר השיעי, ולא יבחנו במגבלות מוסריות שיפריעו להם להרוג את אויביה של ישראל בארץ הארזים.

יש לכך יתרונות נוספים: הסורים אינם אוהדים את האיראנים, והם גורם אזורי נוסף שיכול לשמש משקל-נגד להשפעתה הגוברת של טהרון, במיוחד אחרי ההסכם לסיום המלחמה. במצב כזה ישראל לא תישא בנטל לבדה, וארה"ב תתחיל לגבש ציר לחימה מעשי נגד האיראנים. הביקורת על "מהלכי ההתפשטות" של ישראל תפחת, וינתן משקל נוסף לטענה כי באזור יש התנגדות גוברת לציר האיראני ולנוכחותו.

יתרה מכך, סוריה כבר שלטה במאה שעברה שנים אחדות בלבנון ביד רמה, ומכירה היטב את המדינה ואת הזרמים השונים שקיימים בה. מנגד, בשנות מלחמת האזרחים בעשור שעבר חיזבאללה שלח את לוחמיו למדינה השכנה כדי לתגבר את לוחמי אסד ולהכות באופוזיציה הסורית וארגוני המורדים שביקשו להפיל את השלטון. הארגון סייע לטבח באוכלוסייה האזרחית, ולוחמיו רצחו אלפי סורים, עינו אותם וגזלו מהם את רכושם ובתיהם. כמו כן, לפי דיווחים שונים בשנה האחרונה, סוריה גם כך נלחמת בארגון הלבנוני, לאחר שפעלה בשטחה נגד תאים של חיזבאללה שהסתננו למדינה ופירקה אותם, סיכלה הברחות ללבנון, ואף סגרה את הגבול עם ביירות בתחילת המלחמה.

במצב כזה, מדוע הג'יהאדיסט מוחמד אל-ג'ולני לא מנצל את ההזדמנות כדי להחזיר לחיזבאללה מנה אחת אפיים ולערוף, תרתי משמע, את ראשי מתנגדיו? בנוסף, מאז שעלה לשלטון הוא החל בתהליך פיוס מול הנשיא האמריקני, ואינו רוצה להרגיז אותו. אם טראמפ חוזר על משהו בפומבי כל כך הרבה פעמים, סירוב סורי יכול להיתפס בעיני הנשיא הקפריזי כהתרסה שדמשק תשלם עליה. אולי זו הסיבה שעל אף שלא קיבל את ההצעה, הקפיד המנהיג הסורי להציג לעולם "לא" מנומס ומנומק למדי.

טנדרים מול רחפנים

ובכל זאת, האם המחשבה שסוריה תפלוש ללבנון כדי להילחם בארגון טרור שיעי היא רעיון הגיוני? לצד היתרונות, יש לכך גם הרבה מאוד חסרונות שונים.

כך למשל, יש סיבות מבצעיות אחדות שבוודאי לא מדרבנות את א-שרע לשלוח את חייליו למדינה השכנה. בין היתר, לחימה בחיזבאללה אינה דומה לטבח שביצעו אנשיו באוכלוסייה

הסורית, שהייתה חמושה ברמה כזו או אחרת, אך לא מוכנה לקרב כמו אנשי ארגון הטרור השיעי. אלג'ולני אומנם התנסה בלחימה באזור הרי קלמון הסמוכים לגבול עם לבנון, ואף הראה את כוחו בלחימה בשרידי הצבא הסורי שנמלט על חייו. הוא גם הצליח לרצוח אלפי אזרחים מאז שעלה לכס השלטון באמצעות אספסוף הלוחמים שהוא מחזיק בצבא, אבל חיזבאללה זו כבר אופרה אחרת.

הצבא הסורי אינו נהנה מגיבוי אווירי משמעותי, וישראל גם כנראה לא הייתה מאפשרת לו להכניס כלי טיס למרחב האווירי של לבנון. משמעות הדבר היא שאנשיו, מצוידים בעיקר בטנדרים, מקלעים וטילים, אולי מעט ארטילריה לא מתקדמת, יאלצו להילחם נגד כוח גרילה שנטמע באוכלוסייה אזרחית, תוך שימוש במגוון כלים קטלניים כגון טילים נגד טנקים ורחפנים. כזכור, רוב הכלים המשמעותיים של הצבא הסורי הושמדו בידי צה"ל בזמן נפילת שלטון אסד, וזה לא מעמיד אותו במצב טוב מראש לפלישה למדינה שכנה.

אז מבחינה זו אולי התקיפות הפוטנציאליות של סוריה עשויות להיות "כירורגיות יותר" מחיל האוויר שלנו, אף שלא ברור כמה כירורגי עשוי להיות טבח באוכלוסייה חסרת מגן, אך הן מראש מגיעות עם פחות סיכויי הצלחה בלחימה נגד חיזבאללה ² אפילו אם יזכה לגיבוי מסוים של הטורקים.

גם מבחינה גיאוגרפית-פוליטית מדובר בתוכנית מורכבת במיוחד. קודמו בתפקיד של א-שרע, בשאר אל-אסד, ראה את לבנון כמרחב השפעה סורי ואזור חשוב לשמירה על ביטחון ארצו. האפשרות של ארגון טרור שיעי שישלוט שם אינה רצויה גם להנהגה הנוכחית בדמשק. בכל מקרה א-שרע מקדיש בעת הנוכחית משאבים לא מעטים לעניין הלבנוני: חייליו נלחמים בהברחות נשק וסמים ובהסתננויות אל לבנון וממנה, והוא עוסק באופן יומיומי במשבר הפליטים הסורים ששוהים בביירות או בחלקים אחרים של המדינה. הרחבת השפעתו ללבנון תסייע לו למגר את הסכנה השיעית, וגם לטפל מקרוב בחלק מהעניינים שהוא נדרש להם גם כן. ייתכן שהוא יכול להסתפק, כפי שחוששים בישראל, רק בהשתלטות מקומית על אזורים ממוקדים בלבנון, אולי רק בסמוך לגבול, ולא בהכרח להילחם ישירות בחיזבאללה.

ובכל זאת, רוב הסיכויים הם שהשתלטות על המדינה השכנה לא באה בחשבון מבחינת דמשק. קודם כול, כי למרות הרצון הטורקי להרחבת השפעתה של אנקרה באזור, לא בטוח שהיא הייתה רוצה בשלב הזה צעד כזה ³ שיעמיד אותה ישירות מול האיראנים, וגם יצבע אותה באור לא חיובי. הנשיא ארדואן הצהיר כמה פעמים על רצונו למנוע מהמשבר בלבנון להתפשט באזור. באחרונה הוא הרחיק לכת ואמר שישגיח באופן אישי על לבנון, שכן לדבריו הביטחון הלאומי של טורקיה כולל גם את ביירות ⁴ מה שבין היתר גרם לישראל לפקוח עין מפני האפשרות שינסה באמצעות א-שרע להגדיל את מרחב שליטתו באזור. בה בעת, ארדואן גם הזהיר כמה פעמים את סוריה מלהתערב בנעשה במדינה השכנה, והתפתחות בכיוון הזה תעמיד אותו בסתירה לדברים קודמים שאמר.

כמו כן, סוריה דבקה מאז שעלה א-שרע לשלטון בקו דיפלומטי מובחן. בעוד שפנימה היא לא היססה לשחוט את אזרחיה, כלפי חוץ היא מבקשת להראות לעולם פנים חדשות ולנקוט בגישה של אי תוקפנות ובלימת התפשטות, בכוונה להוכיח שהיא לא מהווה סכנה לקהילה הבינלאומית.

פרשנים אחדים הרחיקו לכת והעירו שהמדיניות הזו נובעת משינוי עמדה אמיתי ופנימי שעברה ההנהגה החדשה בדמשק, שדבקה באי התערבות ובניסיון לקרב שלום בין שכנותיה. מדובר ברעיון מגוחך משהו ² כאילו הג'יהאדיסט לשעבר מאל-קאעידה, זה שטובח בבני עמו, דבק לפתע ברעיון של פציפיזם אזורי. אלא שא-שרע פשוט מנהל חשבון פשוט ומונע משיקולים תועלתניים בלבד. הוא מבין שכדי להשיג השקעות זרות, לפחות כלפי חוץ הוא צריך להציג דימוי מסוים. כניסה קרקעית ללבנון כעת תפגע מאוד בתדמית הזאת. מהלך זה גם ישחק לידיים של ישראל, שמבקשת לתת תוקף להמשך הנוכחות שלה בצפון הגולן, ותצייר את התמרון הסורי כהצדקה לטענתה שהוא מהווה סיכון גם לה.

לסוריה יש גם מגוון סיבות פנימיות שאינן מדרבנות אותה לצאת להרפתקאות מחוץ לגבולותיה. א-שרע עדיין מתמודד עם התנגדות מבית, ומנסה לייצב את משטרו. הוא אינו זקוק להוצאות של מלחמה נוספת בזמן שהוא מנסה לבסס את מעמדה של סוריה כמרכז סחר אזורי חדש ולשקם את ההריסות של מלחמת האזרחים. אגב, בכלל לא בטוח שמדובר במהלך זריז, ובהחלט ייתכן שמעורבות כזו תדרוש משאבים רבים לאורך תקופה ארוכה ³ ואלה משאבים שאינם מצויים ברשות הסורים בימים אלה.

הנשיא הסורי גם כך בקושי משתלט על צבאו, שחסר עדיין שלד ברור של פיקוד והנחיה. הוא לא צריך להוביל אותו להשתולל במדינה אחרת במצב כזה, כאשר אינו יודע עד כמה יצליח לתפקד כגוף אחיד וממושמע. בנוסף לא ברורה מידת התמיכה שיש בסוריה למהלך כזה, וגם המוסדות הפוליטיים שצריכים לסייע לו ולהעניק לו את הסמכויות להכריז מלחמה לא לחלוטין מתפקדים או קיימים.

עניין אחר הוא מאזן הכוחות העדין שמחזיקה דמשק מול חיזבאללה. בסוריה עדיין נמצאים אנשים של ארגון הטרור השיעי, ומלחמה נגד הארגון בלבנון תפנה אותם בוודאי למעשי נקם נגד אנשיו וחיליו של הנשיא הסורי. א-שרע בטח שמח, לפיכך, כששמע שמזכ"ל חיזבאללה נעים קאסם הודה לו על סירובו להילחם בארגון ולהצטרף, כדבריו, ל"תנועת מלקחיים" עם ישראל. העובדה ששמו אף הורחק כך משיתוף פעולה עם "הציונים" בוודאי לא קלקל את החיך שנמרח על פניו של הנשיא הסורי.

תיבת פנדורה מודרנית

התוכניות של ארה"ב, למרבה הצער, אכן לא מתיישרות עם הכוונות הסוריות. לא עבר זמן רב מאז שארה"ב החלה ללחוץ על א-שרע לשלוח את חייליו ללבנון, עד שהוא עמד מול המצלמות והבהיר: זה לא יקרה. הנשיא מדמשק אומנם ניסה להסביר כי טראמפ הובן שלא כהלכה, אבל בין השורות היה ברור מאוד שטראמפ הובן גם הובן ⁴ אבל א-שרע לא ישתתף במהלך הזה.

"אנו מבקשים לפתוח ערוצים כלכליים בין לבנון וסוריה, לא צבאיים", הדגיש הנשיא, "הצענו יחד עם ארה"ב את העמדה שהמלחמה מוכרחה להסתיים, ויש כמה פתרונות לכך, כולל כלכליים, פוליטיים וחברתיים, כמו גם ביסוס מחדש של הקשרים וצינור החמצן החיוני בין סוריה ולבנון". לצד אלה, ציין א-שרע בהערת אגב, יהיה צורך "בצעדים ביטחוניים" שיממשו את האינטרסים הביטחוניים של סוריה, לבנון וגם ישראל.

הנשיא הסורי מבין היטב נגד מי מעוניין טראמפ שהוא יילחם. "סוריה מודאגת מאוד מהמצב הפנימי בלבנון", הסביר א-שרע, "משום שביטחון לבנון ויציבותה הם חלק מאלה של סוריה". בנוסף הוא האשים את חיזבאללה במעורבות בפשעים גדולים שנעשו בסוריה, ואמר שיש לו בעיה גדולה עם ארגון הטרור. "אבל אנחנו לא רוצים שלבנון כולה תמות", הדגיש הנשיא, "אנו רוצים לפתור את בעיית חיזבאללה, אך להשאיר את לבנון בחיים. אנו לא מעוניינים שללבנון יקרה את מה שאירע לסוריה, כי גם התוצאות של מלחמות וסכסוכים הן הרסניות. הגיעה העת שהאזור ישים קץ למלחמות וסכסוכים, ועליו לנוע קדימה לקראת פיתוח ושיקום".

לדבריו, אפשר להסתמך על סוריה ל"נתיב של שלום" לצורך פתרון בלבנון, אך אין משמעות הדבר היא שהוא יילחם שם. הכוונה היא תמיכה בממשלה בביירות, הסביר הנשיא, במוסדותיה, ובחיזוק הקשר עם כל המפלגות השונות, כולל חיזבאללה. כשנשאל אם יסכים אפילו לשבת בשולחן משא ומתן עם הארגון השיעי, הוא ענה בבירור: אם זה ישרת את האינטרסים של לבנון וסוריה, מדוע לא?

א-שרע אומר הרבה מהמילים הנכונות שיערבו לאוזניים מערביות, אמריקניות ואירופיות כאחד. הוא מבקש פתרון למלחמה, אך בדרכים לא אלימות. הבעיה שלו היא שהמערב רוצה לאכול את העוגה ולהשאיר אותה שלמה. א-שרע יודע היטב שחיזבאללה לא יניח את נשקו ² בוודאי כעת, אחרי שהעסקה עם איראן רק חיזקה את ציר הטרור השיעי והחלישה את מתנגדיו. מכיוון ההסכם עם ארה"ב מעניק יתרון לטהרן את המילה האחרונה בכל מה שקשור לנעשה בשטח בלבנון, ולא לממשלה הלגיטימית בביירות, השיטה שמציע א-שרע פשוט נועדה להיכשל. גם הוא עצמו מודע לכך, ולכן סביר להניח שהוא לא הולך להסתבך בקרבות מיותרים במדינה השכנה מול ארגון טרור מצויד היטב ומיומן.

האמת, קשה לומר שהעמדה הסורית הרשמית נחתה עלינו כהפתעה. בשבוע שעבר, עוד לפני שטראמפ הצהיר את ההצעה שלו בפומבי, יועצו של הנשיא הסורי אחמד זידאן דחה את הרעיון הזה. הוא הדגיש כי דמשק תומכת במאמצי לבנון להעצים את כוחה של המדינה, אבל אין בכוונתה לצאת להרפתקה של התערבות צבאית, והוסיף כי ניסיונות כאלה כשלו בעבר באזור.

יתרה מכך, נראה שמאז שעלה לשלטון נתן א-שרע ערובות לכל הבכירים הלבנונים שנפגשו איתו כי שתי המדינות הותירו את הדם הרע מאחוריהן, וכי אינו מתכוון להתערב בנעשה במדינה. נראה שהבטחות כאלה ניתנו לממשלה בביירות גם בתקופה האחרונה.

מילה לסיום על ההיסטוריה העקובה מדם של שתי המדינות: במשך שלושה עשורים שלטה

סוריה בכוח בלבנון. היא שלחה חיילים לשם עם פרוץ מלחמת האזרחים ב-1976, לכאורה ככוח שמירת שלום, אך נשארה שם זמן רב לאחר שהלחימה פסקה ודאגה לשמור על האינטרסים שלה. באותה תקופה אלפים חוסלו או נחטפו בידי חיילים סורים, לפי הטענה, ובין אם זה נכון או לא ² האוכלוסייה הלבנונית, והשיעית בפרט, פיתחה טינה גדולה לשכנה ממזרח.

הרגשות הללו עומדים בבסיס כל מחשבה סורית על פלישה למדינה השכנה. בדמשק יודעים כי התערבות צבאית תצית מחדש את אי האמון והאיבה עם הלבנונים. מכיוון שמטרת הלחימה היא ארגון טרור שיעי, היא גם תעמיק עוד יותר את השסע העדתי בשתי המדינות. יש חוקרים שהרחיקו לכת והגדירו אפשרות כזו כ"תיבת פנדורה מודרנית". תוסיפו לכל זה את האופן שבו נהגה הממשלה הסורית החדשה במיעוטים כגון העלאוויים והדרוזים בארצה, וכך ניתן להבין מדוע גורמים כגון הנוצרים, השיעים, הדרוזים ועוד מיעוטים בלבנון יחוו פאניקה למראה החיילים הסונים, חלקם ג'יהאדיסטים קיצונים, שייכנסו לשטחם. במילים אחרות, קחו את הסכסוך הבין-עדתי בסוריה, וזרקו אותו כחומר הצתה על התבערה העדתית בלבנון. זה לא מתכון להצלחה.

ומה דבר כזה יעשה לחיזבאללה? מעמדו של הארגון כמגן של לבנון נחלש משמעותית לאחר שגרר אותה לשני סבבים הרסניים של מלחמה מול צה"ל בשלוש השנים האחרונות. ה"התנגדות" השיעית כבר לא נתפסת כמי שפועלת בהתאם לאינטרסים של המדינה, אלא לפי צווים מוכתבים מטהרן. כניסה של גורם סוני להילחם בשיעים יכולה דווקא לשקם חלק מהדימוי הזה, ולהגדיל את בסיס התמיכה של חיזבאללה בקרב האוכלוסייה השיעית המקומית. לא בטוח שזה מה שטראמפ רוצה, בזמן שהוא גורר את ישראל למשא ומתן מול ביירות במטרה להגדיל את כוחם של מוסדות המדינה בלבנון.

*הדעות המובעות בפרסומי מכון משגב הן על דעת המחברים בלבד.